

ΑΡΧΙΛΟΧΟΣ
ψόγος, βωμολοχία
(Φ.Π.Μανακίδου)

Μια αναδρομή στις πηγές
για τον Αρχίλοχο

T1, T2

- 1) Επιγραφή που βρέθηκε στην Θάσο τέλη 7^{ου}, βουτροφηδόν σε 4 στίχους, μνήμα του Γλαύκου του Λεπτίνη, προσώπου που συχνά αναφέρεται στην αρχιλόχεια ποίηση
- 2) Επιγραφή στην Πάρο μέσα 4^{ου}, επιτάφιο για Πάριο Αρχίλοχο γιο Τελεσικλή.

Τ 3 Επιγραφή Μνησιέπου

- 3) βρέθηκε στην Πάρο (Κοντολέων 1952, 1955), 3^{ου} αι.. Τι λέει: ο θεός προστάζει στον Μν. για το τέμενος που φτιάχνει να κάνει θυσίες στις Μούσες και Απόλλωνα Μουσηγέτη και Μνημοσύνη και σε διάφορους θεούς. Να στείλει ευχαριστήρια σε Απόλλωνα Δελφών. Να θυσιάζει σε **Διόνυσο** και Νύμφες και Ώρες... και να τιμήσει τον ποιητή Αρχίλοχο όπως το σκέφτεται. Να ονομάσουμε Αρχιλόχειον και να ιδρύσουμε βωμούς και να θυσιάζουμε στους θεούς και στον Αρχ. και να τον τιμάμε. Αυτά τα έλαβαν από τους παλαιότερους. Λένε την ιστορία του Αρχ. όταν νέος στάληκε από τον πατέρα του Τελ. σε αγρό που καλείται Λειμῶνες να πουλήσει αγελάδα και ήδη σηκώθηκε τη νύκτα με τη σελήνη και έβγαζε την αγελάδα έξω και είδε γυναίκες, τις πλησίασε και σκώπτειν, τὰς δὲ δέξασθαι αὐτὸν μετὰ παιδιᾶς καὶ γέλωτος καὶ ἐπερωτῆσαι (για την αγελάδα). Εξαφανίζονται γυναίκες και αγελάδα και μπροστά του μια λύρα. Πάει στον πατέρα του και αυτός με Λυκάμβη στους Δελφούς που χρησιμοδοτεί (σώζεται ο χρησμός): ὅποιον ἀπὸ τὰ παιδιὰ σου συναντήσεις πρῶτο αὐτὸς ἀθάνατος καὶ ἀοίδιμος!
- Ακολουθεί col.III αποσπασματικό: σημαντικές λέξεις που σώζονται έορτεῖ, αὐτοσχεδιας, , απ.251 (για **Διόνυσο**, μήπως αισχρολογία;) και ίαμβικώτερον (άσθενεῖς εἰς τὰ αἰδοῖα), πάλι χρησμός ἀμείλιχον Βάκχον ...
- απ. 89 (προσευχή προς θεούς για μάχη εναντίον Ναξίων; τον ακούνε οι θεοί)
- μικρή μτφρ. απο Περυσινάκη117

Τ4 Επιγραφή Σωσθένους

- 4) Επιγραφή Σωσθένους (συντάκτης της, Σωσθεύς σώζεται) 100 π.Χ. στο Αρχιλόχειον αρχικά με την επιγραφή του Μνησιέπη. Μιλά για πράξεις του Αρχ. που συνέλεξε ένας Δημέας και έβαλε χρονολογικά από τους άρχοντες της Πάρου. Περιέχονται και ποιήματα Αρχ. 7, 7^α, 93^α, 94-98, 192 (προπάντων με πολεμικό περιεχόμενο). Ο Δημέας γράφει για την **ευσέβεια** του Αρχ. και την **σπουδήν** του για την πατρίδα.

Δείγμα από ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΜΝΗΣΙΕΠΟΥΣ Ι

ἐν τῷ τεμένει, ὃ κατασκευάζει, ἰδρυσταμένωι
βωμὸν καὶ θύοντι ἐπὶ τούτου Μούσαις καὶ
Ἄπόλλ[ω]ν[ι]

Μουσαγέται καὶ Μνημοσύνει· θύειν δὲ καὶ καλλι-
ερεῖν Διὶ Ὑπερδεξίωι, Ἀθάναι Ὑπερδεξίαι,
Ποσειδῶνι Ἀσφαλείωι, Ἡρακλεῖ, Ἀρτέμιδι
Εὐκλείαι.

Πυθῶδε τῷ Ἄπόλλωνι σωτήρια πέμπειν.

Μνησιέπει ὁ θεὸς ἔχρησε λῶιον καὶ ἄμεινον εἶμεν
ἐν τῷ τεμένει, ὃ κατασκευάζει, ἰδρυσταμένωι
βωμὸν καὶ θύοντι ἐπὶ τούτου Διονύσωι καὶ
Νύμφαις

Δείγμα από ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΜΝΗΣΙΕΠΟΥΣ ΙΙ

τιμῶμεν αὐτόν, καθ' ἃ ὁ θεὸς ἐθέσπισεν ἡμῖν.
περὶ δὲ ὧν ἡβουλήθημεν ἀναγράψαι, τάδε παρα-
δέδοταί τε ἡμῖν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καὶ αὐτοὶ
πεπρα-
γματεύμεθα. λέγουσι γὰρ Ἀρχίλοχον ἔτι
νεώτερον
ὄντα πεμφθέντα ὑπὸ τοῦ πατρὸς Τελεσικλέους
εἰς ἀγρόν, εἰς τὸν δῆμον, ὃς καλεῖται Λειμῶνες,
ὥστε βοῦν καταγαγεῖν εἰς πράσιν, ἀναστάντα
πρωίτερον τῆς νυκτός, σελήνης λαμπούσης,
Γάλλειν τὸν βοῦν εἰς πόλιν, ὅς δ' ἐπίσταται

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ

T 5, 6, 7

- 5) ο Αρχ. μαζί με Όμηρο, 23^η Ολυμπιάδα (688-685), εποχή Γύγη Λυδίας, 500 χρόνια μετά τα τρωικά.
- 6) Για τους 3 αρίστους ιάμβων ποιητές, εποχή Γύγη, ο Σημωνίδης επί Αργαίου Μακεδονίας 684-647, ο Ιππώνναξ επί Δαρείου 522-486.
- 7) Ηρόδοτος: Γύγης σύγχρονος του Αρχίλοχου Πάριου σε ιαμβικό τρίμετρο τον θυμάται.
- ...varia ως το 11. (δεν τα σχολιάζουμε περαιτέρω)

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ II

- Από το έργο του:
- - μαθαίνουμε από **απ.19** (ΜΤΦΡ ΚΝΟΧ 181) για Γύγη βασιλιά Λυδίας, περ.687-652,
- - υπαινίσσεται καταστροφή της Μαγνησίας από Κιμμέριους (**απ.20**) το 652, και τότε ίσως ο ίδιος ήταν σε εποχή στράτευσης.
- - Στο **απ.122** (ΜΤΦΡ ΚΝΟΧ 181) αναφέρεται σε έκλειψη ηλίου που μάλλον είναι η 6.4.628.

ΘΑΝΑΤΟΣ

Τ 12 (13, 14, 16, 17)

- 12) Σούδα= Αιλιανός απ.80.* Ο δολοφόνος του Αρχ. Καλώνδας (ή Κόραξ) και η αντίδραση του Απόλλωνα που τον στέλνει στο Ταίναρο (μνήμα Τέττιγος) να κάνει χοές στον Αρχ. επειδή ήταν εναγής. Πβ. 13) Πλούτ. Καλλώνδης (Κρής) με παρόμοια ιστορία. Πβ. 14) Γαληνός Μουσάων θεράποντα κατέκτανες, ἔξιθι νηοῦ. Πβ) 16 Δίων Χρυσόστομος που αναφέρει Αρχ. μαζί με τον Ομηρο και θεωρεί ότι το λοιδορεῖν καὶ τὴν ἀβελτερίαν τὴν ἐκάστου καὶ τὴν πονηρίαν φανεράν ποιεῖν (ὅτι αὐτὸ ἔκανε σωστά ο Αρχ.). Πβ. 17) Αἴλιος Αριστείδης το εἶδος των ἰάμβων εἶναι τὸ πάντων ἔξοχον καὶ δυσχερέστερον εἶδος τῆς ποιήσεως
- * ποιητὴν γενναῖον τᾶλλα, εἴ τις αὐτοῦ τὸ αἰσχροεπὲς καὶ τὸ κακορρῆμον ἀφέλοι, ...

Δήμητρα, Διώνυσος και Αρχίλοχος

- η αρχαιότητα θεωρούσε ότι ο Αρχ. συνδεόταν με **Δήμητρα** (σημαντική λατρεία της στην Πάρο: Richardson στ.491), Διώνυσο και ο παππούς του Τέλλης: (πηγή Πausανίας): Κνιδία Λέσχη με ζωγραφιά Κάτω Κόσμου από τον Πολύγνωστο: ο Τέλλης με Κλεόβοια, ιέρεια που εισήγαγε τελετές Δήμητρας στην Θάσο από την Πάρο. Τελεσικλής ο πατέρας παρόμοιο όνομα. Μήπως ανήκαν σε ιερατική οικογένεια ; (Brown 1997, 45) βλ. απ. 322 Δήμητρος άγνῆς καὶ Κόρην/τὴν πανήγυριν σέβων (**Ἰόβακχοι**) spuria West. (παράβαση του Porson). Μπορεί να είναι νόθοι οι στίχοι, αλλά Brown 1997, 46: συνέθεσε cult-poetry για λατρεία Δήμητρας.
- **Διώνυσος**: απ.251 (πηγή: επιγραφή Μνησιέπους) ο Αρχ. αυτοσχεδιάζει τραγούδι και ίσως το διδάσκει σε χορό για Διώνυσο και απορρίπτεται επειδή ήταν ίαμβικώτερον. Η λέξη **Οΐφολίωι**= φαλλικός Διώνυσος. Η επιγραφή λέει ότι δεν έγινε αποδεκτό, τιμωρούνται με ανικανότητα, ο θεός λέει να τιμήσουν τον Αρχ. (ανατροπή τάξης: η άποψη του Brown 1997, 47). βλ. και εισαγωγικά για ίαμβο

ΛΥΚΑΜΒΗΣ ΚΑΙ ΚΟΡΕΣ ΤΟΥ (δύο μάλλον και άπαξ αναφέρονται ως τρεις) T 19-32 (25-32 λατινικά)

- 19) Πάπυρος Δουβλίνου τέλη 3^{ου} π.Χ. τάχα οι παρθένες μιλούν από τον τάφο τους, αναφέρονται σε αυτοκτονία τους (απαγχονισμός)
- 20, 21 υπεράσπισή τους
- 22) ὅς ποτε πικρὴν Μοῦσαν Ἐχιδναίῳ πρῶτος ἔβαψε χόλω, αἰμάξας Ἐλικῶνα τὸν ἡμερον.... σφῆκας...
- 23) φρικαλέος νέκυς...πικροχόλου στόματος...βοῆς κείνοιο μέγα σθένος
- 24 (Ευστάθιος στην *Οδύσσεια*) μη φέρουσαι τὴν ἐπιφορὰν τῶν ἐκείνου σκωμμάτων, ἦν γὰρ ὁ ἀνὴρ δεινὸς ὑβρίζειν, ὅθεν καὶ παροιμία ἐπὶ τῶν οὕτων σκώπτειν εὐφυῶν, τό, Ἀρχίλοχον πεπάτηκας,... σκορπίον ἢ ὄφιν ἢ κακὴν ἄκανθαν.
- Brown 1997, 50 για αυτή την ιστορία, Carey 2020, 239 (αυτοβιογραφία /ιστορικότητα ή πλαστό Εγώ και τμήμα μιας τοπικής λαϊκής ψυχαγωγικής παράδοσης, π.χ. Miller 1994, Stehle 1997, 240, Hawkins 2008). Ο Carey υπέρ της ιστορικότητας (μπαρκοί) όπως και η μεταγενέστερη παριανή

παράδοση

- απ. Λυκάμβης, αίνος Ι: αππ.172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180 (181)
- βλ. ΡΡ 4. ΕΠΩΔΑΙ2021.ΑΡΧΙΛΟΧΟΥ
- Carey ίσως η αυτοκτονία είναι μύθος ανάλογος με Ιάμβης αυτοκτονία

βιβλιογραφία M. Lefkowitz,
Arethusa 9, 1976, 184-5
H.D. Rankin, Archilochos of Paros,
Park Ridge NJ 1977, 47 , AC 44,
1975, 605-611
C.Carey, CQ 36, 1986, 60-67

ΚΡΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑΣ

T 33-46: T 33

- 33) Κριτίας (μτφρ.Περυσινάκης 118): τον κατηγορεί που μίλησε κάκιστα για τον εαυτό του. Αν δεν το έκανε, δεν θα μαθαίναμε ότι ήταν γιος μίας δούλης της Ενιπούς, ούτε ότι εγκατέλειψε την Πάρο δια πενίαν και άπορίαν και πήγε στην Θάσο, ούτε ότι έγινε εκεί εχθρός με τους ντόπιους, ούτε ότι κακολογούσε εξίσου φίλους και εχθρούς. Ούτε ότι ήταν μοιχός, λάγνος και ύβριστής και το αΐσχιον όλων ότι έρριξε την ασπίδα.

ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ Τ 34

34 Heraclitus 22 B 42 D.-K. ap. D.L. 9.1

τόν τε Ὀμηρον ἔφασκεν ἄξιον ἐκ τῶν ἀγώνων ἐκβάλλεσθαι καὶ ῥαπίζεσθαι καὶ Ἀρχίλοχον ὁμοίως.

Πίνδαρος T 35

Καλλίμαχος T36 (πβ T62 απ.544Pf. ..μεθυπλήγος φροίμιον Ἄρχιλόχου)

35 Pind. *Pyth.* 2.52-56

ἐμὲ δὲ χρεῶν

φεύγειν δάκος ἀδινὸν κακαγοριᾶν.

εἶδον γὰρ ἑκάς ἐὼν τὰ πόλλ' ἐν ἀμαχανία

ψογερόν Ἄρχιλόχον βαρυλόγοις ἔχθεσιν

παινόμενον·

36 Callim. fr. 380 Pf.

εἴλκυσσε δὲ δριμύν τε χόλον κυνὸς ὄξύ τε κέντροι

σφηκός, ἀπ' ἀμφοτέρων δ' ἰὸν ἔχει στόματος.

Καλλίμαχου 2^η κρίση

- 544 τοῦ <υ> μεθυπλήγος φροίμιον Ἀρχιλόχου (πρβ. Αρχ.120.2. οἴνω συγκεραυνωθεὶς φρένας)
- **Degani 174-5.** Το κρασί συμβολίζει την διονυσιακή μανία, τον άλογον ενθουσιασμόν. Αντίθετα οι ξηροὶ Καλλιμάχου πρόκυνες (Αντιφάνης Π.Α. 11.322 που λέει στη συνέχεια οτι σήμερον Ἀρχιλόχοιο καὶ ἄρσενος ἡμαρ Ὀμήρου/σπένδομεν. Ο κρητήρ οὐ δέχεθ' ὑδροπότας). Και ο Οράτιος μιλά για την ποίηση του Αρχίλοχου ότι δεν μπορεί να γραφτεί από τους πότες του νερού, δηλ. τους εκπροσώπους της *ars*. Άρα ο Καλλ. έβλεπε στον Αρχ. μόνον αρνητικά χαρακτηριστικά: σκυλίσια μανία, σφήκας δήγμα, δηλητήριο, και αλκοολισμό δηλ. το αντίθετο της ισοροπίας. Αυτά τα καλλιμαχικά βέλη κατά Αρχ. απαντώνται από τους αντιπάλους του όπως ο Απολλώνιος που έχει ζήλον αρχιλόχειο στα Αργοναυτικά, έγραψε **περὶ Ἀρχιλόχου** σχετικά με την **άχνυμένην σκυτάλην** (απ.185.2), και ο Αριστοφάνης Βυζάντιος επίσης θαυμαστής του Αρχ. Υπέρμαχος του Αρχ. και ο Θεόκριτος. *Antipatia ostilita aperta, dichiarata*. Ο λόγος δεν είναι η αντιπάθεια του Καλλ. για την ιαμβικήν ιδέαν (γιατί τότε θα αντιπαθούσε και τον Ιππώνακτα), αλλά πρέπει να αναζητηθεί αλλού: ο ζήλος ομηρικός του Αρχ. (ομηρικώτατος στο περί ὕψους, Δίων Χρυσόστομος Ομήρου ζηλωτής). Ηταν ο Καλλ. ένας υδροπότης τελείως διαφορετικός από τον διονυσιακό ενθουσιασμό του Αρχ.

ΘΕΟΚΡΙΤΟΣ (Τ 37), ΛΟΓΓΙΝΟΣ Ι

37 Theocr. epig. 21 Gow = HE 3434-39 (Anth. Pal. 1.004)

Ἄρχιλοχον καὶ στᾶθι καὶ εἴσιδε τὸν πάλαι ποιητᾶν
τὸν τῶν ἰάμβων, οὗ τὸ μυρίον κλέος
διῆλθε κῆπὶ νύκτα καὶ ποτ' ἄω.

ἦ ῥά νιν αἱ Μοῦσαι καὶ ὁ Δάλιος ἠγάπευν

Ἄπόλλων,

5 ὥς ἐμμελής τ' ἐγένετο κῆπιδέξιος
ἔπεά τε ποιεῖν πρὸς λύραν τ' αἰεῖειν.

38 "Long." *de subl.* 13.3

μόνος Ἡρόδοτος Ὀμηρικώτατος ἐγένετο; Στησίχορος
ἔτι πρότερον ὃ τε Ἄρχιλοχος, πάντων δὲ τούτων
μάλιστα ὁ Πλάτων . . .

ΛΟΓΓΙΝΟΣ ΙΙ (Τ 39)

39 “Long.” *de subl.* 33.5

Ἐρατοσθένης ἐν τῇ Ἡριγόνῃ (διὰ πάντων γὰρ ἀμώμητον τὸ ποιημάτιον) Ἀρχιλόχου πολλὰ καὶ ἀνοικονόμητα παρασύροντος, κακείνης τῆς ἐκβολῆς τοῦ δαιμονίου πνεύματος ἦν ὑπὸ νόμον τάξαι δύσκολον, ἄρα δὴ μείζων ποιητής;

Quintilianus T 45

45 Quint. *inst. orat.* 10.1.60

summa in hoc vis elocutionis, cum validae tum breves
vibrantesque sententiae, plurimum sanguinis atque ner-
vorum, adeo ut videatur quibusdam, quod quoquam mi-
nor est, materiae esse non ingenii vitium.

ΔΙΑΦΟΡΑ

61-67

- 61) ο Δίφιλος έγραψε κωμωδία *Σαπφώ* όπου έκανε τους Αρχ. και Ιππώνακτα εραστής της Σαπφούς.
- -Κρατίνου *Αρχίλοχοι* και του Άλεξι *Αρχίλοχος*.
- 62) Ο Ηρακλείδης Ποντικός συνέγραψε περί *Άρχιλόχου και Όμηρου* βιβλία 2
- 64) ο Αριστοτέλης έγραψε *Άπορήματα Άρχιλόχου Εύριπίδου Χοιρίλου* βιβλία 3. Επίσης οι Απολλώνιος Ρόδιος και Αριστοφάνης Βυζάντιος περί *άχτυμένης σκυτάλης*.
- 65) Τέλλις και Κλέοβοια (για σχέση με Αρχ. και άρα Αρχ. με Δήμητρα). Ο πατέρας του Τελεσικλής από αριστοκρατική γενικά έλαβε μέρος στην πάρια αποικιστική κίνηση στη Θάσο (**Gerber 66**= Στέφ.Βυζ. Θάσος)
- 66) Θάσος = Ήερίη. Για Θάσο στα αππ. τρίμετρα **20, 21, 22**
- 67) Αθήναιος για Χαμαιλέοντα που στο περί Στησιχόρου του έγραψε ότι μελοποιήθηκαν οι Όμηρος και Αρχ. και ότι ο Κλέαρχος στο περί γρίφων έλεγε ότι ο Σιμωνίδης ο Ζακυνθινός συνήθιζε να απαγγέλλει στίχους του Αρχ. έν τοῖς θεάτροις ἐπὶ δίφρου καθήμενος ἔρραψώδει.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΑΠΟ ΕΛΕΓΕΙΕΣ

- **απ.1 είναι θεράπων του Αρη και ξέρει το δώρο των Μουσών**
- **απ.2 στο δόρυ το ψωμί και ο οίνος ο Ισμαρικός και πίνω γερμένος στο δόρυ**
- **απ.5 για ασπίδα**
- **μπορείτε να τα διαβάσετε σε μτφρ. Κηοχ 174, 172, 170 αντίστοιχα*

ΕΡΓΑ ΑΡΧΙΛΟΧΟΥ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ

- Αντίθετα από τους άλλους 2 ιαμβογράφους (Ιππώνακτα, Σημωνίδη), που τα έργα τους είχαν συγκεντρωθεί σε 2 βιβλία για τον καθένα από τους Αλεξανδρινούς, ο Αρχίλοχος παρατίθεται ως ελεγειακός, ιαμβικός, τετράμετρα και επωδές (έλεγεία, τρίμετρα, τετράμετρα, έπωδοί) παρά με αριθμό βιβλίου - ίσως 4 βιβλία; (βλ. Gerber p.6, Brill Companion 3, Rotstein 2010,29).

Βασικές ιδιότητες Αρχίλοχου

- επαγγελματίας στρατιώτης (η τάξη ίσως αριστοκρατική)
- εραστής
- Αίνος (χρήση μύθων βλ. Κυρίως T 43 Ιουλιανός)

Βασικά ερωτήματα

- 1. Ποια η σχέση του Αρχ. με τον Όμηρο; (άλλος κόσμος, το καθημερινό vs ηρωικό; ή έχουμε μία εξέλιξη του ελληνικού κόσμου από τον 8 προς τον 7ο αι.: Snell η ανακάλυψη του πνεύματος)
- 2. Ποια η σχέση του Αρχ. με τον Ησίοδο (βλ. π.χ. Dover 105: προσωπική ποίηση, αίνος, γνωμικά, αυτοβιογραφικά αλλά λείπουν από Ησ.: flippancy (έλλειψη σοβαρότητας, ελαφρότητα), wit (πνεύμα εξυπνάδας), scurrility (βωμολοχία), blatant eroticism (απροκάλυπτος ερωτισμός)
- 3. Γιατί ο Αρχ. γράφει «τραγούδια» και όχι έπη; Είναι αλλαγή στις συνθήκες, το τραγούδι αποκτά κύρος; Αξιοποιεί ποιητικά ήδη που ήδη υπήρχαν (preliterate songs) και παρουσιάζει σε μία κοινωνία που ξέρει τα συμφραζόμενα.
- 4. Δεν έχουμε χρονολογική διαστρωμάτωση (Nagy) αλλά οι παραδόσεις του Αρχ. εκπροσωπούνται ήδη μέσα στο έπος. Υπάρχει μια διττότητα στην προσωπικότητά του (ο Τελεσικλής και η Ενιπώ): από τη μια στηρίζει όλες τις κοινωνικές αξίες και από την άλλη συμπλέει με τις δυνάμεις που απειλούν την κοινωνία Ο ίαμβος είναι εκ φύσεως συγκρουσιακός και δεν μπορείς να διαχωρίσεις τον Αρχ. από το μέσον του. Ζει σε μια κοινωνία όπου τα σοβαρά μπορούν να παρουσιαστούν σε ένα μη σοβαρό πλαίσιο. Το πανηγυριώτικο. Άραγε όμως είναι τελικά και στο βάθος η **τελετουργική αισχρολογία** (κάτι που ο Nagy απεχθάνεται και προτιμά το festivity, το εορταστικό κλίμα)
- 5. Η δημόσια διάσταση της ποίησης και το συμπόσιο και τα φιλοσοφικά ζητήματα (όχι πια τελετουργικό μέρος)

Γενικά ερωτήματα: α) Το λυρικό εγώ, ταυτότητά του, ποιος είναι;

- Από τα ποιήματα του Αρχ.δεν μαθαίνουμε πολλά για τη ζωή του αλλά για τα συναισθήματα και τις ιδέες που θέλει να εκφράσει.
- -το λυρικό εγώ μπορεί να είναι να μην ταυτίζεται με το πραγματικό εγώ του ποιητή (έτσι ήδη Dover).
- - Επίσης μπορεί να είναι μόνον ή και συλλογικό, δηλ. να εκφράζει όχι προσωπικά του πάθη όπως εκ πρώτης φαίνεται, αλλά τις γενικές αξίες μιας κοινότητας ή ομάδας (εδώ πρέπει να λάβουμε δηλ. θέση αν είναι περιθωριακός ή το αντίθετο). Επίσης πρέπει στην ανάγνωσή μας να λάβουμε υπόψη τις συμβάσεις του είδους του ιάμβου, δηλ. αν ανήκει σε ένα καταρχάς θρησκευτικό χώρο, έχει και κοινωνική λειτουργία. Το λυρικό εγώ είναι ταυτόχρονα ατομικό και αντιπροσωπευτικό. Από το γ πρόσωπο του έπους περνούμε στο α της λυρικής. Αλλά αυτή η ποίηση είναι περισσότερο απρόσωπη από όσο εκ πρώτης πρόκειται.

Η φωνή του λυρικού ποιητή (βιβλιογραφία)

- Bonanno, M. G. "Sull'Identita dell'io lirico nella poesia greca arcaica," in: B. Amata (ed.), *Cultura e lingue classiche* 3 (Rome 1993) 31-41.
- Bowie, E. L. "Lies, Fiction and Slander in Early Greek Poetry," in: C. Gill and T. P. Wiseman (edd.), *Lies and Fiction in the Ancient World* (Austin 1993) 1- 37.
- Diller, H. "Möglichkeiten subjektiver Aussage in der frühgriechischen Lyrik," *EEAth* 13 (1962-63) 558-66. Reprinted in: *Kleine Schrifteri zur antihen Literatur* (Munich 1971) 64-72.
- Gentili, B. "L'io' nella poesia lirica greca," in: *Linea greca e latina* (Rome 1990) = *AION* (filol) 12 (1990) 9-24.
- Rosler, W. "Persona reale 0 persona poetica? L'interpretazione dell'io nella lirica greca arcaica," *QUCC* n.s, 19 (1985) 131-44.
- Schneider, J. "Usage de la premiere personne et autobiographie dans la poesie lyrique archaique," in: *L'invention de l'autobiographie d'Hesiodo a Saint Augustin* (Paris 1993) 21-36.
- Slings, S. R. (ed.), *The Poet's I in Archaic Greek Lyric* (Amsterdam 1990). Papers by S. R. Slings, "The I in Personal Archaic Lyric: an Introductio n " (pp. 1-30),
- V. N. Jarcho, "Das poetische 'Ich' als gesellschaftlich-kommuni-katives Symbol in der frühgriechischen Lyrik" (pp. 31-39) στον τόμο Slings ό.π.
- J. M. Bremer, "Pindars Paradoxical ἐγώ and a Recent Controversy about the Performance of his Epinicia" (pp. 41-58) στον τόμο Slings ό.π.

- Stein, E. *Autorbewusstsein in der frUhen griechischer Literatur* (Tubingen 1990) .
- On Hesiod, Archilochus, Sappho and Anacreon.
Steinrück , M. *Rede und Kontext. Zum Verhältnis von Person und Erzähler in frühgriechischen Texten* (Bonn 1992) (για τον Ομηρο, ομηρ. ύμνους, Σαπφώ, Ανακρέοντα)
- Tsagarakis, O. *Self-Expression in Early Greek Lyri Elegiac and Iambic Poetry* (Wiesbaden 1977).
- Για τον Πίνδαρο: M. R. Lefkowitz, "The First Person in Pindar Recon-sidered- της ίδιας ." *BICS* 40 (1995) 139-50, με βιβλιογραφία εκεί.

Αφύπνιση του πνεύματος, της προσωπικότητας, του εγώ ή όχι;

- Από τη μια ο Snell και Fraenkel από την άλλη πχ. ο Fowler 1987 . Müller *Philologus* 1994: μια μέση οδός στη σχέση με Όμηρο και ομηρική ιδεολογία περί ήρωα.
- Οι 2 πρώτοι υποστήριξαν ότι ο Όμηρος έχει ριζικά διαφορετική άποψη για την ανθρώπινη προσωπικότητα από μας, δεν είχε λέξη για την απόφαση, άρα δεν αποφάσιζαν οι ίδιοι οι άνθρωποι. Ενώ ο Fowler και μετά από αυτόν άλλοι λέει ότι αυτά δεν ισχύουν και ότι η θεωρία της εξέλιξης σε σταδιακά στάδια, Όμηρος, Ησίοδος, Αρχίλοχος, δεν ισχύει. Ο Αρχ. στέκεται κοντά στον Όμηρο και ως ιδέες και ως τεχνική, είναι προφορικός ποιητής που όμως υιοθετεί τις παραδοσιακές εκφράσεις και τις προσαρμόζει, ερμηνεύει με βάση νέα δεδομένα. Αυτή είναι μια γενική διαπίστωση, ότι δηλ. με τον Α. ακούμε μια νέα φωνή προσωπική και νέες προσωπικές αξίες.

Τελευταία παρατήρηση

- Ο Fowler υποστηρίζει ότι ο Α. υιοθετεί επικές εκφράσεις όχι από τον Ομ. αλλά από τη δική του παράδοση λυρικής ποίησης. Καταφεύγει στο έπος για να προσδώσει μεγαλοπρέπεια στη δική του ποίηση. Και εντέλει χρησιμοποιεί ακόμη και τους λογότυπους όταν τους υιοθετεί για τους δικούς του ποιητικούς σκοπούς.
- Εν κατακλείδι, σήμερα έχουμε απομακρυνθεί από την εξελικτική θεωρία των Snell, Jaeger, Fraenkel και περισσότερο πιστεύουμε τους Dover, Page για μια πιο μικρή απόσταση Ομήρου και Αρχ. και για εννοιολογικές τους ομοιότητες.

- ανάγνωση των δεδομένων στο pdf και ντοκιμαντέρ:
- <https://www.youtube.com/watch?v=w-F0IxH4IH8>